

*І. І. Кошляк,
аспірант,*

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9406-9735>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.12.174

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

I. Koshlyak,

Postgraduate student, Kharkiv National University of the city economy named after O.M. Beketova

MAIN PROBLEMS OF THE INSTITUTIONALIZATION OF POPULATION SELF-ORGANIZATION BODIES IN TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті досліджуються проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Встановлено, що до основних проблем інституалізації ОСН в територіальних громадах належать: політичний тиск та залежність ОСН від місцевої влади та політичних партій; відсутність чіткої нормативно-правової та законодавчої бази стосовно механізмів контролю та регулювання діяльності ОСН; низький рівень свідомості та інформованості населення; недостатня чисельність активних учасників ОСН в територіальних громадах; недостатня участь громадських організацій та інших цивільних структур у процесі формування та розвитку ОСН; недостатня співпраця між ОСН та іншими громадськими організаціями; недостатній рівень підтримки та уваги з боку державних органів — ОСН в територіальних громадах; відсутність механізмів фінансування та фінансові обмеження ОСН в територіальних громадах; недостатня юридична підтримка ОСН в територіальних громадах; низький рівень розвитку цифрових технологій тощо. В результаті проведеного дослідження встановлено, що для забезпечення успішної інституалізації органів самоорганізації населення потрібно асекурувати їх захист від зловживань органів місцевої влади, унормувати на законодавчому рівні процедурні аспекти припинення, перереєстрацію діяльності ОСН, на законодавчому рівні закріпити чіткі права та обов'язки органів самоорганізації населення в частині їх підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами та жителями відповідної територіальної громади, а також потрібно забезпечити відокремленість ОСН від органів місцевої влади та політичних партій та асекурувати прозорість у процесі імплементації рішень та взаємодії з місцевою владою і варто забезпечити фінансову підтримку розвитку цифрових технологій в діяльності ОСН в територіальних громадах. Встановлено, що необхідно забезпечити підвищення рівня обізнаності та компетенції місцевих активістів, а також надати підтримку громадським ініціативам з питань створення та розвитку ОСН, шляхом надання консультаційних послуг, інформаційної підтримки, фінансової допомоги тощо.

The paper studies the problems of institutionalization of bodies of self-organization of the population in territorial communities. It has been established that the main problems of the institutionalization of OSN in territorial communities include: political pressure and dependence of OSN on local authorities and political parties; the lack of a clear regulatory and legislative framework regarding the mechanisms of control and regulation of the activities of the National Security Agency; low level of awareness and awareness of the population; insufficient number of active participants of OSN in territorial communities; insufficient participation of public organizations and other civil structures in the process of formation and development of OSN; insufficient cooperation between OSN and other public organizations; insufficient level of support and attention from state bodies — OSN in territorial communities; lack of financing mechanisms and financial limitations of the OSN in territorial communities; insufficient legal support of OSN in territorial communities; low level of development of digital technologies, etc. As a result of the conducted research, it was established that in order to ensure the successful institutionalization of self-organization bodies of the population, it is necessary to ensure their protection against abuses by local authorities, to standardize at the legislative level the procedural aspects of termination, re-registration of the activities of OSN, at the legislative level to enshrine clear rights and obligations of self-organization bodies of the population in part of their accountability, controllability and responsibility to the relevant councils and residents of the relevant territorial community, and it is also necessary to ensure the separation of OSN from local authorities and political parties and to ensure transparency in the process of implementing decisions and interaction with local authorities, and it is necessary to ensure financial support for the development of digital technologies in activities of OSN in territorial communities. It was established that it is necessary to ensure an increase in the level of awareness and competence of local activists, as well as to provide support to public initiatives on the creation and development of OSN, by providing consulting services, informational support, financial assistance, etc.

*Ключові слова: інституалізація, органи самоорганізації населення, територіальні громади, Україна.
Key words: institutionalization, bodies of self-organization of the population, territorial communities, Ukraine.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Із-за сучасних кондицій самоорганізація населення є актуальною та значущою темою в контексті розвитку громадської участі та зміцнення громадянського суспільства. В умовах сьогодення інституалізація органів самоорганізації населення в територіальних громадах стикається з рядом проблем, які вимагають їх негайного вирішення, з метою забезпечення ефективного функціонування громадянського суспільства.

Проблемами інституалізації ОСН в Україні, які потребують негайного вирішення — відсутність належної нормативно-правової бази для функціонування та розвитку ОСН формує перешкоди для стабільної їх діяльності й обмежує повноваження ОСН стосовно здатності

здійснювати вплив на імплементацію рішень у справах, що стосуються територіальної громади; недостатня усвідомленість громадськості про можливості та переваги самоорганізації, що призводить до низького рівня громадської активності та обмежує можливості стосовно розвитку ОСН; нестабільність та брак фінансування ОСН може ускладнювати їхню діяльність, обмежувати можливості залучення кваліфікованих кадрів та реалізації проєктів в інтересах територіальної громади тощо. Дані проблеми інституалізації ОСН в територіальних громадах потребують детального аналізу та пошуку шляхів їх розв'язання, де вирішення останніх протегуватиме побудові ефективної системи самоорганізації, підтримці громадської активності та розвитку громадянського суспільства. Отже, актуальним являється дослідження проблем, які виникають при інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах.

Основні проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах	
→	Політичний тиск та залежність органів самоорганізації населення від місцевої влади та політичних партій.
→	Відсутність чіткої нормативно-правової та законодавчої бази стосовно механізмів контролю та регулювання діяльності органів самоорганізації
→	Низький рівень свідомості та інформованості населення.
→	Недостатня чисельність активних учасників органів самоорганізації населення в територіальних громадах.
→	Недостатня участь громадських організацій та інших цивільних структур у процесі формування та розвитку органів самоорганізації населення.
→	Недостатня співпраця між органами самоорганізації населення та іншими громадськими організаціями в територіальних громадах.
→	Недостатній рівень підтримки та уваги з боку державних органів – органів самоорганізації населення в територіальних громадах.
→	Відсутність механізмів фінансування та фінансові обмеження органів самоорганізації населення в територіальних громадах.
→	Недостатня юридична підтримка органів самоорганізації населення в територіальних громадах.
→	Низький рівень розвитку цифрових технологій

Рис. 1. Основні проблеми інституалізації органів самоорганізації населення

Джерело: сформовано автором на основі [2].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тематику проблем, які виникають при інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах досліджує незначна кількість науковців. Проте, попри незначну кількість оригінальних та змістових праць як зарубіжних і вітчизняних вчених з досліджуваної проблематики, слід визначити, що практично відсутні дослідження, присвячені аналізу сучасних проблем інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Зокрема, в наукових працях А. М. Онупрієнко висвітлено основні проблеми взаємодії органів самоорганізації населення та органів місцевого самоврядування; С.О. Максименко проаналізувала проблеми формування та функціонування органів самоорганізації населення в Україні; О.Ю. Шкабара дослідив проблеми реалізації прав громадян на самоорганізацію в Україні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження основних проблем, які виникають при інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах та пошуку можливих шляхів подолання даних проблем. Для досягнення мети визначено наступні завдання: визначити основні проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах; визначити заходи для розв'язання проблем інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах. При проведенні дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні

методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Попри деякі позитивні зміни, які відбулися в громадянському суспільстві України, можна зазначити, що потенціал співпраці між державними органами та органами самоорганізації населення лише частково застосовується в імплементації нагальних суспільних змін та результативного управління, в тому числі вирішення політичних, соціально-економічних та гуманітарних проблем. Незважаючи на те, що нормативно-правова база для участі громадськості у процесі державного управління, імплементації державно-управлінських рішень, поточна зацікавленість та готовність до результативної співпраці являється недостатньою і слабкою, як зі сторони державних органів влади, так і зі сторони органів самоорганізації населення в територіальних громадах. У зв'язку із наявністю штучних бар'єрів, які ускладнюють роботу та процес утворення органів самоорганізації населення, а також недосконалістю чинного законодавства, яке створює труднощі при розгляді і врахуванні пропозицій громадського сектору державними та місцевими органами влади [1].

У зв'язку з цим, вважаємо, за необхідне висвітлити основні проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах (див. рис. 1).

Охарактеризуємо детально проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах:

1) Проблема "Політичного тиску та залежності органів самоорганізації від місцевої влади та політичних партій" може з'явитись через те, що існує імовірність появи залежності в органів самоорганізації населення від місцевої влади та політичних партій, яка може проявитись через тиск на представників ОСН чи через призначення на керівні посади в даних органах представників місцевої влади та політичних партій, де дані дії, своєю чергою протегують зниження незалежності та об'єктивності ОСН стосовно імплементації диференційованих рішень [2].

2) Проблема "Відсутності чіткої нормативно-правової та законодавчої бази стосовно механізмів контролю та регулювання діяльності органів самоорганізації населення" полягає в тому, що значна чисельність країн має нормативно-правові та законодавчі акти, які визначають норми регулювання діяльності ОСН, однак дані нормативно-правові та законодавчі акти можуть бути неоднозначними чи не достатньо вичерпним, що своєю чергою спричиняє появу непорозумінь та конфліктних ситуацій у практичній діяльності ОСН в територіальних громадах [3; 4].

Термін одержання дозволу на створення та реєстрацію органу самоорганізації населення в територіальних громадах та процедура здобування ним статусу юридичної особи не чітко визначений чинним законодавством. Відповідно до статті 9 Закону України "Про органи самоорганізації населення" [5], дозвіл на його створення надається відповідною радою на її найближчому засіданні. Проте відповідно до статті 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" [6] в якій визначено, що сесія ради може скликатися тільки в міру потреби, і не менше одного разу на квартал. Дані колізії в законодавстві формують проблеми стосовно імплементації рішення щодо надання дозволу на створення ОСН. Також, не встановлений чітко термін надання дозволу, де ч. 3 ст. 15 Закону України "Про доступ до публічної інформації", передбачено, що проєкт нормативно-правових актів та рішень органів місцевого самоврядування повинні бути оприлюднені не пізніше, ніж за 20 робочих днів до дати їх розгляду з метою імплементації [7]. Питання стосовно терміну повноважень органів самоорганізації населення є неоднозначним, у зв'язку з тим, що ст. 11 Закону України "Про органи самоорганізації населення" визначає, що термін повноважень обраного органу самоорганізації населення знаходиться в залежності від терміну повноважень відповідної ради, а ст. 25 даного Закону України встановлено, що рада має право припинити повноваження ОСН, однак не вказує, хто має розпочати процедуру припинення [5].

Зараз існує невирішене та неврегульоване питання стосовно статусу неприбутковості органів самоорганізації населення, оскільки в Законі України "Про органи самоорганізації населення" [5] та Податковому кодексі України [8] відсутня чітка норма, яка б однозначно відносила органи самоорганізації населення до організацій, які наділені правом на одержання пільгового режиму оподаткування та присвоєння ознаки неприбутковості у Реєстрі неприбуткових установ та організацій [9]. Кошти місцевого бюджету; добровільні внески фізичних і юридичних осіб; інші надходження, які не заборонені

чинним законодавством являються фінансовою основою діяльності органу самоорганізації населення відповідно до ст. 16 Закону України "Про органи самоорганізації населення" [5].

3) Проблема "Низького рівня свідомості та інформованості населення" полягає в тому, що однією з її основних причин являється відсутність достатньої інформації стосовно можливостей інституційного самоврядування та ролі органів самоорганізації населення в територіальних громадах [10].

4) Проблема "Недостатньої чисельності активних учасників органів самоорганізації населення в територіальних громадах" полягає в тому, що результативна діяльність органів самоорганізації населення залежить від чисельності активних учасників, які готові брати участь у розв'язанні проблем територіальної громади, проте недостатня чисельність активних учасників може призвести до низької ефективності та низького рівня розвитку ОСН в територіальних громадах. Форсування розвитку ОСН в територіальних громадах з-за умов нестабільності в державі та з огляду на недостатнє розуміння населенням місця та ролі даних органів являється абсолютно неприпустимим [2].

5) Проблема "Недостатньої участі громадських організацій та інших цивільних структур у процесі формування та розвитку органів самоорганізації населення" може спричинити те, що органи самоорганізації населення не будуть враховувати потреби та інтереси диференційованих груп населення, і як наслідок не зможуть результативно здійснювати покладені на них функції [11].

6) Проблема "Недостатньої співпраці між органами самоорганізації населення та іншими громадськими організаціями" може спричинити дублювання зусиль та недосягнення спільних цілей через відсутність взаємодії та координації між диференційованими громадськими організаціями та ОСН, які можуть здійснювати діяльність в диференційованих напрямках та не мати чіткого розподілу функцій та обов'язків.

7) Проблема "Недостатнього рівня підтримки та уваги з боку державних органів — органів самоорганізації населення в територіальних громадах" може спричинити до появи обмежень стосовно можливостей ОСН. Держава відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку громадських ініціатив та допомоги їм у реалізації проєктів. Без підтримки від державних органів ОСН можуть стикатися з фінансовими та організаційними проблемами, що ускладнює їхню роботу та розвиток [12; 13].

8) Проблема "Відсутності механізмів фінансування та фінансові обмеження органів самоорганізації населення в територіальних громадах" полягає в тому, що органи самоорганізації населення в територіальних громадах можуть зіштовхнутися із фінансовими обмеженнями, у зв'язку із відсутністю відповідних бюджетних асигнувань чи недостатніх джерел фінансування з інших джерел, які стають на заваді забезпечення їхньої результативної діяльності та розвитку.

Варто зазначити, що державне фінансування органів самоорганізації населення в територіальних громадах України залишається формальним й непрозорим,

Таблиця 1. Заходи для розв'язання проблем інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах

Проблема	Опис
№ 1	Для запобігання залежності органів самоорганізації населення в територіальних громадах необхідно забезпечити відокремленість даних органів від органів місцевої влади та політичних партій та асекувати прозорість у процесі імплементації рішень та взаємодії з місцевою владою.
№ 2	Для розв'язання даної проблеми потрібно сформувати чіткі правові норми та механізми контролю за діяльністю органів самоорганізації населення. Рекомендуємо розробити спеціальний закон про органи самоорганізації населення в територіальних громадах, який би визначав їхні повноваження, відповідальність та механізми контролю за їхньою діяльністю. Вважаємо також, що необхідно створити спеціальні органи контролю за діяльністю органів самоорганізації населення в територіальних громадах та визначити процедури звернення громадян та інших органів до даних органів контролю. Вважаємо, щоб нормативно-правова та законодавча база була достатньо прозорою та доступною для всіх громадян та органів самоорганізації населення в територіальних громадах, у зв'язку з цим необхідно сформувати чітку та деталізовану законодавчу базу для даних органів та відповідала б потребам територіальної громади та протегувала їхньому розвитку.
№ 3	Інформування населення стосовно діяльності органів самоорганізації населення може реалізуватися на основі застосування диференційованих методів, таких як видача інформаційних бюлетенів, проведення публічних зборів, дискусійних панелей, проведення інформаційних кампаній та навчальних заходів для громадських організацій та інших цивільних структур тощо. Також, необхідно забезпечити підвищення рівня обізнаності та компетенції місцевих активістів, забезпечити підготовку кадрів, через утворення в кожній територіальній громаді інформаційно-просвітницьких центрів, що призведе до покращення рівня кадрового потенціалу та соціально-економічного розвитку території загалом.
№ 4	Для розв'язання даної проблематики потрібно просувати свідомість та зацікавленість громадян у взаємодії з органами самоорганізації населення в територіальних громадах, протегувати залученню нових активних учасників та формувати для них відповідні умови для залучення до діяльності органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Також, необхідно асекувати відповідну комунікацію між органами самоорганізації населення та громадянами, щоб збільшити рівень участі та довіри до діяльності даних органів в територіальних громадах.
№ 5	Провести інформаційну роботу серед громадських організацій та інших цивільних структур з метою підвищення свідомості про можливості участі у формуванні та розвитку органів самоорганізації населення. Залучити громадські організації та інші цивільні структури до процесу прийняття рішень щодо створення та розвитку органів самоорганізації населення, шляхом організації консультацій, відкритих дискусій, презентацій тощо. Сприяти активній участі громадських організацій та інших цивільних структур у роботі органів самоорганізації населення, зокрема, шляхом створення механізмів залучення до участі у засіданнях, робочих групах, проєктах тощо. Підтримка громадських ініціатив з питань створення та розвитку органів самоорганізації населення, зокрема, шляхом надання консультаційних послуг, інформаційної підтримки, фінансової допомоги тощо.
№ 6	Для розв'язання даної проблеми необхідно асекувати результативну співпрацю та координацію між диференційованими організаціями, а також сформувати механізми взаємодії та обміну інформацією між ними. Вважаємо за необхідне проводити спільні проєкти та заходи, які б своєю чергою сприяли підвищенню результативної діяльності диференційованих громадських організацій та протегували взаємному розвитку як громадських організацій, так і органів самоорганізації населення.
№ 7	Вважаємо за необхідне забезпечити процес залучення представників державних органів до діяльності з формування та розвитку органів самоорганізації населення в територіальних громадах, що своєю чергою надасть змогу забезпечити більшу увагу та підтримку зі сторони державних органів влади. Також, необхідно забезпечити визначення механізму співпраці між органами самоорганізації населення та державними органами влади, де дані заходи своєю чергою забезпечать більшу взаємодію для розв'язання проблем територіальних громад спільними зусиллями.
№ 8	Оскільки для результативної діяльності органів самоорганізації потрібні достатні фінансові ресурси, які можуть бути забезпечені коштом державного бюджету чи за допомогою додаткових джерел фінансування, наприклад, благодійних фондів, спонсорів, підприємств, громадських організацій тощо. Також, важливим заходом являється розробка ефективного бюджету та фінансову стратегію, яка б асекувала достатні фінансові ресурси для забезпечення функціонування та розвитку органів самоорганізації населення.
№ 8.1.	Для вирішення даної проблематики необхідно забезпечувати залучення волонтерів, які мають відповідні знання з правової сфери, або співпрацюють з громадськими організаціями, які надають безоплатну юридичну підтримку. Також можна проводити навчальні курси та семінари для учасників органів самоорганізації населення в територіальних громадах стосовно юридичних аспектів їхньої діяльності.
№ 8.2.	Першим кроком для розв'язання даної проблеми являється забезпечення фінансової підтримки розвитку цифрових технологій в діяльності органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Другим кроком являється забезпечення залучення висококваліфікованих фахівців з цифрових технологій для розробки та імплементації цифрових інструментів. Асекурація доступу до відповідного обладнання та програмного забезпечення для застосування цифрових технологій. Необхідно проводити навчання із застосування цифрових технологій для членів органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Також, необхідно розробити та імплементувати цифрові інструменти для збору та аналізу інформації, а також для спілкування з громадою.

Джерело: сформовано автором на основі [16—19].

відсутнє довгострокове державне фінансування, не врегульовано процедури надання державних грантів, а також на державному рівні залишається невирішеним питання стосовно створення Національного Фонду розвитку громадянського суспільства. Впровадження розроб-

лених органами самоорганізації населення в територіальних громадах програм (проєктів, заходів) ускладнюють надмірно короткі терміни, протягом яких надається державна фінансова підтримка їхньої діяльності та необґрунтовані обмеження на витрати [14].

8.1. Проблема "Недостатньої юридичної підтримки органів самоорганізації населення в територіальних громадах" полягає в тому, що ОСН можуть не мати змоги захистити свої права та інтереси в судових інстанціях, що своєю чергою створює труднощі для їхньої діяльності, що в результаті може призвести до порушень правових норм.

8.2. Проблема "Низького рівня розвитку цифрових технологій" полягає у тому, що у деяких територіальних громадах може бути обмежений доступ до цифрових технологій, що своєю чергою формує труднощі стосовно комунікації та взаємодії між ОСН та громадянами [13].

Вважаємо за необхідне відзначити, що під час воєнного стану існує ситуаційна обмеженість процесу продовження муніципальної реформи, однак війна не завадила місцевим органам самоврядування продовжувати свою роботу [15].

В таблиці 1. відображено основні заходи, які необхідно імплементувати для розв'язання проблем інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах.

Отже, для забезпечення успішної інституалізації органів самоорганізації населення потрібно асекувати їх захист від зловживань органів місцевої влади, унормувати на законодавчому рівні процедурні аспекти припинення, перереєстрацію діяльності ОСН, а також на законодавчому рівні закріпити чіткі права та обов'язки органів самоорганізації населення в частині їх підзвітності, підконтрольності та відповідальності перед відповідними радами та жителями відповідної територіальної громади.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у результаті проведеного дослідження визначено, що у сучасних умовах існує ряд проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах. Однак, попри потенціал ОСН, інституалізація даних органів залишається незавершеною в багатьох територіальних громадах, де однією з головних причин даного процесу являється низький рівень громадянської активності населення, а також небажання місцевих влад забезпечувати підтримку органів самоорганізації населення та стимулювати громадянську участь. Оскільки проблеми інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах взаємопов'язані з недостатнім інформуванням населення про можливості самоорганізації та незадовільною регуляторною базою, тому вважаємо, що інституалізація органів самоорганізації населення повинна бути скерована на зміцнення ролі громадськості в процесі розв'язання проблемних питань стосовно розвитку територіальних громад.

Результати дослідження можуть стати основою для розробки нових або вдосконалення існуючих нормативно-правових актів, політик, програм, стратегій та рекомендацій, які спрямовані на покращення інституалізації та підтримку розвитку ОСН. Подальших розвідок потребує проведення аналізу досвіду різних країн стосовно діяльності ОСН з метою визначення ефективних практик,

які можуть бути впроваджені в українських реаліях. Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні аналізу впливу різних факторів на процес інституалізації органів самоорганізації населення в територіальних громадах, на активну участь громадян у роботі ОСН та визначенню перепон, які перешкоджають їхньому залученню; дослідженні ролі сучасних інформаційних та інноваційних технологій у підтримці інституалізації ОСН.

Література:

1. Основні тенденції та проблеми реалізації "Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки". НІДС. 2016. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/nac_strateg-36e4c.pdf (дата звернення: 27.05.2023).
2. Онупрієнко А. М. Проблеми взаємодії органів самоорганізації населення та органів місцевого самоврядування. Форум права. 2012. № 4. С. 706—710.
3. Гречаник О.В. Самоорганізація громадськості: еволюція концепту та проблеми впровадження в Україні. Вісник Національної академії державного управління. Серія: Проблеми державного управління. 2016. № 2. С. 96—102.
4. Максименко С.О. Основні проблеми формування та функціонування органів самоорганізації населення в Україні. Публічне управління: теорія та практика. 2018. Т. 1. № 1. С. 81—90.
5. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. N 2625-III / Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2625-14> (дата звернення: 27.05.2023).
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97— ВР / Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 27.05.2023).
7. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI / Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> (дата звернення: 27.05.2023).
8. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI / Відомості ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 27.05.2023).
9. Про затвердження плану заходів щодо оформлення і видачі паспорта громадянина України та реєстрації місця проживання/перебування фізичних осіб: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2013 р. № 1000-р. / Відомості ВРУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/246935737> (дата звернення: 27.05.2023).
10. Михайловська О. Держава і розвиток інститутів громадянського суспільства. Політичний менеджмент. 2005. № 3. С. 108—114.
11. ОГС України здатні взяти на себе вагому частину функцій із надання соціальних послуг. 2012. URL: <https://civil-rada.in.ua/ogs-ukra%D1%97ni-zdatni-vzyati-na-sebe-vagomu-chastinu-funkcij-iz-nadannya-socialnikh-poslug> (дата звернення: 27.05.2023).
12. Шкабара О.Ю. Проблеми реалізації прав громадян на самоорганізацію в Україні. Публічне управління: теорія та практика. 2017. Т. 1. № 2. С. 103—114.

13. Задорожна О.О. Органи самоорганізації населення як інституційний інструмент вирішення соціально-економічних проблем територіальних громад. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 8. С. 58—62.

14. Горемікіна Ю. В. Проблеми розвитку недержавних організацій у сфері надання соціальних послуг. Демографія та соціальна економіка. 2009. № 1 (11). С. 161—168.

15. Гедульянов В. Е. До питання уточнення номенклатури інститутів представницької демократії на місцевому рівні. Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (17 червня 2022 р., м. Львів) / [за наук. ред. проф. О. В. Батанова, проф. Д. Вацінкевича, доц. Р. Б. Бедрія]. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка; Київ; Щецин, 2022. С. 294—298.

16. Скляренко Ю.О. Органи самоорганізації населення в системі підвищення рівня довіри громадян до владних структур. Публічне управління: теорія та практика. 2019. Т. 2. № 2. С. 37—45.

17. Ковальова М. В. Органи самоорганізації населення територіальних громад в системі місцевого самоврядування: дис.... канд. наук з держ. управління: 25.00.02. Київ, 2017.

18. Мартиненко І. О. Регулювання створення та діяльності органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування: дис.... канд. наук з держ. управління: 25.00.02. Чернігів, 2018.

19. Кононенко О. С. Механізм забезпечення соціально-економічного розвитку малих територій на основі самоорганізації громадян: дис.... канд. екон. наук: 08.00.02. Київ, 2017.

References:

1. NIDS. (2016), "The main trends and problems of the implementation of the "National strategy for promoting the development of civil society in Ukraine for 2016—2020", Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/nac_strateg-36e4c.pdf. (Accessed 27 Mai 2023).

2. Onupriienko, A. M. (2012), "Problems of interaction between self-organization bodies of the population and local self-government bodies", Forum of law, vol. 4, pp. 706—710.

3. Hrechanyk, O.V. (2016), "Self-organization of the public: evolution of the concept and problems of implementation in Ukraine", Bulletin of the National Academy of Public Administration. Series: Problems of public administration, vol. 2, pp. 96—102.

4. Maksymenko, S.O. (2018), "The main problems of the formation and functioning of self-organization bodies of the population in Ukraine", Public administration: theory and practice, vol. 1 (1), pp. 81—90.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On local self-government in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2625-14> (Accessed 27 Mai 2023).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), The Law of Ukraine "About local self-government in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B-2%D1%80> (Accessed 27 Mai 2023).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On access to public information", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> (Accessed 27 Mai 2023).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (Accessed 27 Mai 2023).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "On the approval of the plan of measures regarding the registration and issuance of a passport of a citizen of Ukraine and registration of the place of residence/residence of natural persons", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/246935737> (Accessed 27 Mai 2023).

10. Mykhailovska, O. (2005), "State and development of institutions of civil society", Political management, vol. 3, pp. 108—114.

11. Coordination Council on Civil Society Development (2012), "CSOs of Ukraine are able to take on a significant part of the functions of providing social service", available at: <https://civil-rada.in.ua/ogs-ukra%D1%97ni-zdatni-vzyati-na-sebe-vagomu-chastinu-funkcij-iz-nadannya-socialnikh-poslug> (Accessed 27 Mai 2023).

12. Shkabara, O. Yu. (2017), "Problems of implementing citizens' rights to self-organization in Ukraine", Public administration: theory and practice, vol. 1 (2), pp. 103—114.

13. Zadorozhna, O.O. (2017), "Bodies of self-organization of the population as an institutional tool for solving socio-economic problems of territorial communities", Economy. Finances. Law, vol. 8, pp. 58—62.

14. Horemykina, Yu. V. (2009), "Development problems of non-state organizations in the field of social services provision", Demography and social economy, vol. 1 (11), pp. 161—168.

15. Hedulianov, V. E. (2022), "To the issue of clarifying the nomenclature of institutions of representative democracy at the local level", Detsentralizatsiia publichnoi vlady v Ukraini: zdobutky, problemy ta perspektyvy: Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Decentralization of public power in Ukraine: achievements, problems and prospects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference], Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine, 17 june, pp. 294—298.

16. Skliarenko, Yu.O. (2019), "Bodies of self-organization of the population in the system of increasing the level of trust of citizens in power structures", Public administration: theory and practice, vol. 2 (2), pp. 37—45.

17. Kovalova, M. V. (2017), "Bodies of self-organization of the population of territorial communities in the system of local self-government", Ph.D. Thesis, Public Administration, Kyiv, Ukraine.

18. Martynenko, I. O. (2018), "Regulation of creation and activity of self-organization bodies of the population in the system of local self-government", Ph.D. Thesis, Public Administration, Chernihiv, Ukraine.

19. Kononenko, O. S. (2017), "The mechanism of ensuring socio-economic development of small territories based on self-organization of citizens", Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 06.06.2023 р.